

രാമചരിതം: നാല്പത്തിയെട്ടാം പാലം

വ്യാഖ്യാ: ഡോ. മഞ്ജുഷ വി. പണിക്കർ

രാമചരിതം: നാല്പത്തിയെട്ടാം പാലം
വ്യാഖ്യാതാവ്: ഡോ. മഞ്ജുഷ വി. പണിക്കർ
(മലയാളം: കവിത)

Editorial content © 2023, Dr. Manjusha V.
Panicker

The electronic versions have been created by making use of the production infrastructure of [River Valley Technologies](#).

The electronic versions were generated from sources marked up in [L^AT_EX](#) in a computer running GNU/LINUX operating system. PDF was typeset using [Xe_LTeX](#) from [T_EXLive](#) 2020 and the cloud framework, [Ithal](#) (ഇതൾ). The base font used was traditional script of Rachana, contributed by KH Hussain, et al. and maintained by [Rachana Institute of Typography](#). The font used for Latin script was [Linux Libertine](#) developed by Philipp H. Poll.

The electronic versions are released under the provisions of [Creative Commons Attribution ShareAlike](#) license for free download and usage.

[Page from a Ramayana Series](#), a painting by Anonymous. The image is taken from [Wikimedia Commons](#) and is gratefully acknowledged.

[Sayahna Foundation](#)

JWRA 34, Jagathy, Trivandrum, India 695014

URL: www.sayahna.org

രാമചരിതം:
നാലുത്തിയെട്ടാം പാലം

സംഗ്രഹം

രാവണപുത്രനായ ഇന്ദ്രജിത്ത് വാനരന്മാരിൽ മിക്കവരെയും രാമലക്ഷ്മണന്മാരെയും വീഴ്ചയതുകണ്ട് ശേഷിച്ച വാനരസേന ‘ഈ യുദ്ധത്തിൽ ജയിക്കുക നമ്മാൽ അസാധ്യ’മെന്നു ചിന്തിച്ച് യുദ്ധഭൂമിയിൽനിന്നു പിന്മാറാൻ ഭാവിക്കുന്നു. ഇതുകണ്ട വിഭീഷണൻ അവരെ തടഞ്ഞുനിർത്തി സമാധാനിപ്പിക്കുന്നു. പിന്നീട് ഹനുമാനെ കണ്ടുപിടിച്ച്, അവർ ഇരുവരും ചേർന്ന് ജാംബവാനെ അന്വേഷിച്ചു കണ്ടെത്തുന്നു. വിഭീഷണന്റെ ശബ്ദംകേട്ട ജാംബവാൻ “ഹനുമാൻ ജീവിച്ചിരിപ്പുണ്ടോ?” എന്ന് അന്വേഷിക്കുന്നു. ഇതുകേട്ട് ജാംബവാന്റെ കാലുൽവീണ് നമസ്കരിക്കുന്ന ഹനുമാനോട് “നീയുണ്ടെങ്കിൽ വാനരന്മാരെയും രാമലക്ഷ്മണന്മാരെയും ജീവിപ്പിക്കാൻ കഴിയും” എന്നു ജാംബവാൻ പറയുന്നു.

പാട്ട് 1

അകമഴന്റേ കവിവീരർ പടൈയാളികളുടെ
യറ്റുതികണ്ടുമടനേയരചന്മാർ തിരുവുട-
മ്പകിലവും മറൈയുമാറൊളികൊള്ളത്തരംകളേ
റ്റുവർകിടന്തപടികണ്ടുമതികും ചപലരായ്
ഇകലില് വെല്വതു നമുക്കുരുതെന്റും
നിന്നൈവിനോടിടർ

മുഴുത്തു മതികെട്ടു കലൈയിൻറ പടൈപോ-
യകലും മുവമ്പർകളെത്തടൈത്തുകൊണ്ടണൈവവർ
ക്കുമുതവാരിതി വിപീഴണനിവണ്ണം മൊഴിന്താൻ

പടയാളികളുടെ നാശംകണ്ടും രാമലക്ഷ്മണന്മാരുടെ തിരുവുടൽ മറയുമാറ് അസ്ത്രങ്ങളേറ്റ് അവർ കിടക്കുന്ന മടുകണ്ടും ഏറെ ചപലരായി, മനസ്സുവെച്ച് ‘യുദ്ധത്തിൽ ജയിക്കുവാൻ നമുക്കു സാധ്യമല്ല’ എന്ന ചിന്തയോടെ യുദ്ധം അവസാനിപ്പിച്ച് വാനരപ്പട യുദ്ധഭൂമിവിട്ടു പോകാൻ തുടങ്ങി. അവരെ തടഞ്ഞുകൊണ്ട്, ആശ്രിതർക്ക് അമൃതവാരിധിയായ വിഭീഷണൻ ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു.

കുറിപ്പ്

അകമഴന്റേ — ഉള്ളുവെന്ത്
വെല്വതു — ജയിക്കുക എന്നത്
കലൈയിന്റേ — തളർന്ന, ക്ഷീണിച്ച
അമൃതവാരിതി — അമൃതവാരിധി

പാട്ട് 2

ഇവണ്ണമേയിവനെരിക്കല്
മുന്നമത്തിരംകളാ-

ലിവരെല്ലാരെയുമിമഞ്ചിചൈ

നിരത്തിയികലില്-

ച്ചുവൈപ്പിറന്തരിയ വെറ്റിയുമിയറ്റിനകരില്-

ച്ചുരുതിപെറ്റിത്ത നേരമരനാഴികയിൻ മു-

മ്പവനിനായകരും വാനരകലംകളുമെഴു-

ത്തടല് തൊടുത്തനരരക്കർ മുടിയുംപടിയടു-

ത്തിവിടയും വരുമവുണ്ണമിനിയെന്റഴകതാ-

യിതു തെളിന്തരിക നിങ്കളിരുക്കുറില്ലിതിനേ

വിഭീഷണൻ പറയുന്നു: “ഇപ്രകാരം മുമ്പൊരിക്കൽ ഇന്ദ്രജിത്ത് അസ്ത്രങ്ങൾകൊണ്ട് ഇവരെയെല്ലാരെയും നിലംപതിപ്പിച്ചു. ജയവുംനേടി രാജധാനിയിൽ കീർത്തികേട്ടിരുന്നു. എന്നാൽ അരനാഴിക തികയുംമുമ്പ് രാജാക്കന്മാരും വാനരകലവും എഴുന്നേറ്റ് രാക്ഷസർ നശിക്കുംവണ്ണം യുദ്ധംചെയ്തു. അടുത്തതായി ഇവിടെയും അപ്രകാരം വരുമെന്ന് നിങ്ങൾ ഭംഗിയായി തെളിഞ്ഞതിയുക. ഇതിനു രണ്ടുപക്ഷമില്ല.”

കുറിപ്പ്

ച്ചുവൈപ്പിറന്ത് — രസം ജനിച്ച്
ച്ചുരുതി — ശ്രുതി, കീർത്തി
ഇരുക്കുറ് — രണ്ടുപക്ഷം

പാട്ട് 3

ഇതുതെളിന്തവർകളോടുമുരൈചെയ്തു വിരൈവോ-
ടടലിലാരുയിർ വിടാതവർകളെൻററിവതെ-
ന്റുതികമമ്പൊടു വിപീഴണൻ വരിന്റളവിലേ
അയനുള്ളത്തിരംകളേറ്റിടലവുന്തളർതുപോ-
യതിനെയാതരവു ചെയ്തുലകില് വിഴ്ത്തവനുണർ-
ത്തളവില്ലാതെ വെലമിടും മാരുതിയെഴു-
ത്തുകവോരാതൊരു തുരത്തിനിനിയെ-
ന്ററുയിരുളോരെയെവൻവിനവുമാറു ചമൈന്താൻ

ഇത് അവരോടു തെളിഞ്ഞു പറഞ്ഞശേഷം, വേഗത്തിൽ ‘യുദ്ധത്തിൽ ആരാണ് ജീവൻ നഷ്ടപ്പെടാത്തവർ എന്നറിയണം’ എന്ന് പറഞ്ഞു വിഭീഷണൻ അന്വേഷിച്ചു വരുന്നു. ബ്രഹ്മാസ്ത്രമേറ്റ് ശരീരം തളർന്നു നിലത്തുവീണ അമിതബലവാനായ മാരുതി എഴുന്നേറ്റ് ‘ഒരു കാര്യത്തിനിനി ഉതകുന്നവർ ആരു’ എന്ന് അതിജീവിച്ചവരെ അന്വേഷിക്കുവാൻ തുടങ്ങി.

കുറിപ്പ്

അയനുള്ളത്തിരം — ബ്രഹ്മാസ്ത്രം
തുരം — കാര്യം, ഭാരം
വിനവുമാറ് — അന്വേഷിക്കുമാറ്

പാട്ട് 4

വിനവിനോരുതരമേ വളർകരംകളിലൊരോ-
വിമലച്ചരിയനു നേരൊളികൊൾ കൊള്ളികളിര-
ണ്ടിനിയവായുള്ളവും വിചി നടകൊണ്ടളവു ക-
ണ്ടിരുവരും തമ്മിലണൈന്തിടതുർത്തഴകതായ്
മുനിവർതേടും മറഞ്ഞാനപ്പൊരുളേഴലകിനും
മുതല്വനാന മതുച്ചതനനത്തരുമൊരോ
മനുചരായിവർ വീഴ്ത്തമയും വാനരകലം

മലൈകൾനേർ കിടത്തവാറുമവർ പാർത്തനരൈം.

വിഭീഷണനും ഹനുമാനും ദീർഘങ്ങളായ കരങ്ങളിൽ തിളക്കമുള്ള വിറകിൻകൊള്ളികളും വീശി പടക്കളത്തിലൂടെ അന്വേഷിച്ചു നടന്നു. അപ്പോൾ മുനിമാർ തേടുന്ന വേദസാരവും ഏഴുലകിനും ആദിമൂലവുമായ മധുസൂദനന്റെയും അന്നത്തന്റെയും മനുഷ്യാവതാരങ്ങളായ രാമലക്ഷ്മണന്മാർ വീണുകിടക്കുന്നതും വാനരന്മാർ മലകൾപോലെ വീണു കിടക്കുന്നതും അവർ കണ്ടു.

കുറിപ്പ്

മറഞ്ഞാനപ്പൊരുൾ — വേദസാരം
മുതല്വനാന — ആദിമൂലമായ
മതുച്ചതനൻ — മധുസൂദനൻ

പാട്ട് 5

അവനിമീതു തുടൈ തോൾ കര മുരഞ്ചിരംകൾ കാ-
ലവയവേയരിതു വേറുചെയ്തു ചോരിയുമിഴു-
ത്തുവരിമീതൈങ്കുമെഴിന്റ തിരൈമാലൈകൾ തിളൈ-
ത്തുരുവംവണ്ണമിടകെട്ടിയുരിയ്വിടുടനുടൻ
കവികൾ നായകർ കിടത്തവരെല്ലാരെയുമുള്ളില്
കനിവുപ്പുണ്ടവർകൾ നോക്കിനരനോക്കിൻ വഴിയേ
നിവിരനിള നടകൊണ്ടളവു കണ്ടലംകളാല്
നിറൈന്ത ചോകമൊടു കണ്ടനർ കിടത്തവടിവേ.

തുട, തോൾ, കരം, ശിരസ്സ്, കാല് തുടങ്ങി ഒരോന്നും അരിഞ്ഞു വേർപെട്ട്, ഉയരുന്ന തിരമാലകൾ തിളച്ചുവരുംപോലെ ചോരയൊഴുകി, ശ്വാസനാളി അടഞ്ഞ് ഉയിരറ്റ് ഭൂമിയിൽ അടുത്തടുത്തു കിടക്കുന്ന വാനരനായകന്മാരെയും ഉള്ളിൽ കനിവുപ്പുണ്ട് അവൻ നോക്കി. വീക്ഷണവഴിയിലൂടെ നടന്നപ്പോൾ അവർ കിടക്കുന്നത് കണ്ണുകളിൽ നിറഞ്ഞ ശോകത്തോടുകൂടി അവൻ കണ്ടു.

കുറിപ്പ്

ഉമിഴ്തു — വമിച്ച്, പുറത്തേക്കൊഴുകി
ഇടകെട്ടി — ഗ്യാസനാളിയടഞ്ഞ്
നോക്കിൻവഴി — വീക്ഷണമാർഗ്ഗം
കണ്ടലം — കൺതലം

പാട്ട് 6

വടിവുമിക്കചരവൻ, കൈവനംകതൻ വെയ്യാ-
ൻറനയനത്തിമുകനും തെന്തിമുകൻ തുമുകനും
കൊടിയ കേതരി തുഴണെന്നനിലോമൻ വിവിതൻ,
കുമുതന്തൈത്തൊടുതുർച്ചുകുന്നളൻ കിരതനൻ
ഇടവന്നിലൊന്നു താരനും തൊമ്പരുലക-
ത്തെതിരില്ലാത കെച കോമുക ചുവേതനൊളിവാർ
തടിലിടൈന്തകിറനോടു വളർപാവകവിലേ-
ചനൻ കൈവാഴ്ക്കൻ നല്ല വേകതെരിചിപ്പെയരിനാൻ.

അവിടെ കണ്ട വാനരന്മാരുടെ പേരുകളാണ് ഈ പാട്ടിൽ സൂചിപ്പിക്കുന്നത്. ശരഭൻ, ഗവയൻ, സുഗ്രീവൻ, അസ്ഥിമുഖൻ, ദധിമുഖൻ, സുമുഖൻ, കേസരി, സുഷേണൻ, ലോമൻ, വിവിധൻ, കുമുദൻ, മൈന്ദൻ, ദുർമ്മുഖൻ, നളൻ, കൃഥനൻ, ഇടവൻ, നീലൻ, താരൻ, ദംഭൻ, ഗജൻ, ഗോമുഖൻ, സുവേദൻ, വിദ്യദംഷ്ട്രൻ, ഗവാക്ഷൻ, വേഗദർശി എന്നവരെയെല്ലാം കാണുന്നു.

കുറിപ്പ്

വെയ്യാന്റനയൻ — സൂര്യപുത്രനായ സുഗ്രീവൻ
അത്തിമുകൻ — അസ്ഥിമുഖൻ
ഒളിവാർതടിലിടൈന്തകിറൻ — മിന്നലിനു തുല്യം
മനോഹരമായ ദംഷ്ട്രയുള്ളവൻ, വിദ്യദംഷ്ട്രൻ
വേകതെരിചിപ്പെയരിനാൻ — വേഗദർശിയെന്ന പേരോടുകൂടിയവൻ

പാട്ട് 7

പെരിയരുരെപ്പതിനടനുടക്കകിലൊടുക്കമില്ലെങ്കും
പെരിയതഴുനൊടു ചോതിമുകനുംവിനത്തനം
ചെയലമികത്ത പിരതാപിയിങ്ങനെയുമികലില്
ത്തിറമിയൻറ പനതൻ ചതവെലിപ്പെയരിനാൻ
തുയില് കൊള്ളിന്റുപടി തുമ്മിരത്തനാതരവരും
ച്ചുരുതിമിക്കെഴുമിയഴുനമ്മറ്റുമിങ്ങനെ
നയമിയന്റ കവിമന്നർതമ്മന്നവനെയും
നലമെഴു പരിച്ചു കണ്ടനർ നടത്തൻ പിന്നും.

പിന്നീട് കണ്ട വാനരന്മാരെയാണ് ഈ പാട്ടിൽ പരാമർശിക്കുന്നത്. പേരുകൾ പറയാൻ തുടങ്ങിയാൽ അവസാനമുണ്ടാകുകയില്ല. തക്ഷൻ, ജ്യോതിർമ്മുഖൻ, വിനതൻ, പനസൻ, ശതബലി, യക്ഷൻ എന്നിങ്ങനെ നയമേറിയ കപിമന്നവരുടെ മന്നവനെയും നന്നായിട്ടുകണ്ട് അവർ പിന്നെയും നടന്നു.

കുറിപ്പ്

ഉരെപ്പെതിനടക്കകിൽ — പറയാൻ തുടങ്ങിയാൽ
തഴുൻ — തക്ഷൻ
ചെയൽ — സാമർത്ഥ്യം
ചതവെലി — ശതബലി
തുയിൽകൊള്ളുന്നപടി — ഉറങ്ങുന്നമാതിരിയുള്ള
യയക്കൻ — യക്ഷൻ
കപിമന്നർതമ്മന്നവർ — കപിമന്നവരുടെ മന്നവൻ

പാട്ട് 8

നടന്തനേരമിടകൂട നടന്തൊരളവിലേ
നളിനമാതിന്മണവാളനൊരു മണിയുരുവ-
മുടൈയനായിരത്തു മുവടിയമ്മാവലിതന്നോ-
ടുതകമേറ്റലകമീരടിയളക്കമകമേ
മുടിയുമാറളത്തനാളളത്തുകൂടും മുന്നമേ
മുഴംകമൊൺപറൈ മുഴക്കിന കവിക്കരചനെ-
ക്കൊടിയ ചാപവനെയംപിട തുടർത്തുടലെല്ലാം
കലൈന്തവന്തനൈയണൈത്തനരറിന്തിരുവരും.

മഹാവിഷ്ണു വാമനരൂപം ധരിച്ച മഹാബലിയോട് ഉദകപൂർവ്വം മുന്നടിയിരുന്ന വാങ്ങി. ഉലകം രണ്ടടി അളക്കുന്നതിനുള്ളിൽ അവസാനിക്കുമാറ് അളന്നപ്പോൾ, അളന്നുതീരുംമുമ്പ് ഭംഗിയുള്ള പെരുമ്പറ മുഴക്കിയ ജാംബവാനെ ഉടലിലെല്ലാം ഇടതുർന്ന് അമ്പുകളേറ്റു തളർന്നവനായി കണ്ട് ഇരുവരും അടുത്തെത്തി.

കുറിപ്പ്

നളിനമാതിർമണവാളൻ — മഹാവിഷ്ണു
മാണിയുരുവം — വടുരൂപം
ഉതകമേറ്റ — ജലമേറ്റ്
ഒൺപറൈ — ഭംഗിയുള്ള പറ
യ്ക്കരികില് നിൻറതു മകൻറവുമകില്പും നിന്ന-
ക്കരുതിനേനിതു വിപീഴണനെന്തേടമ്മൊഴിയ-
ക്കനിവുന്നുണ്ടെയുമിയൻറപടി കണ്ടഴകതായ്.

വിഭീഷണൻ മുന്നോട്ടുചെന്ന് “യുദ്ധത്തിൽ നിന്റെ പ്രാണൻ പിരിഞ്ഞില്ലല്ലോ?” എന്നു ചോദിച്ച് അരികിൽ നിന്നപ്പോൾ ചെഞ്ചോര വമിച്ചുവമിച്ച് ബ്രഹ്മപുത്രനായ ജാംബവാൻ തളർന്ന മൊഴിയാൽ പറഞ്ഞു: “കണ്ണിണയിൽ വെൺകണകൾ പാഞ്ഞതു കൊണ്ട് അരികിലുള്ളതും അകലെയുള്ളതും കാണുവാൻ സാധ്യമല്ല. എങ്കിലും നിന്നെ വിഭീഷണനെനു കരുതുന്നു” എന്നു പറയുമ്പോൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ കനീവും സൂക്ഷ്മതയും അഴകോടെ കണ്ടു.

കുറിപ്പ്

ഉമിണ്ണമിണ്ണ് — വമിച്ച് വമിച്ച്
ആയനനന്തൻ — അജനു നന്ദനൻ, ബ്രഹ്മപുത്രൻ,
ജാംബവാൻ
നണ്ടെ — കൂർമ്മ, ഇന്ദ്രിയങ്ങളുടെ സൂക്ഷ്മത

പാട്ട് 10

അഴകതായ് മുടിയുപോയ കവിവീരരില് നമ-
ക്കനിലനത്തനന്തുമനളനോയെന്റുമേടം
മൊഴിന്ത ചാപവനോടെത്തവനില് നിങ്കനിവുപോയ്
മുഴുവനായിതു കഴിത്തിനിയ വേന്തരെയെല്ലാം
അഴിവിനോടിതു വിപീഴണനുരെത്തളവിലേ-
യയനനത്തനമൊഴിത്തനനവനിടിരില്ലാ-
തൊഴികിലോ മുടിന്തതും മുടിയുതല്ലവന്നമ-
ക്കളനല്ലാതൊഴികിലോയിനിയങ്കളോൻറതുമില്ലേ

“വല്ലാതെ നശിച്ചുപോയ കപിവീരന്മാരിൽ വായുപുത്രനായ ഹനുമാനുണ്ടോ?” എന്നു ചോദിച്ച ജാംബവാനോട്, “ഉത്കൃഷ്ടരായ രാജാക്കന്മാരെപ്പോലും അന്വേഷിക്കാതെ നിന്റെ ശ്രദ്ധ മുഴുവൻ അവനിലായതെന്തു?” എന്നു വിഭീഷണൻ ചോദിച്ചപ്പോൾ “അവൻ ആപത്തില്ലാതെ ശേഷിക്കുകയാണെങ്കിൽ നശിച്ചതൊന്നും നശിച്ചതല്ല; അവൻ നമുക്കില്ലെങ്കിൽ ഇനിയിങ്ങുള്ളതും ഇല്ല” എന്ന് ജാംബവാൻ മറുപടി പറഞ്ഞു.

കുറിപ്പ്

ഉളനോ — ഉണ്ടോ
എന്റുമേടം — എന്ന വിവരം

പാട്ട് 11

അതുചൊന്നോരളവില് മാരുതി വിരന്തൈവനുടേ
യടിപണിത്തനന്തുമനെന്നും നാമമുരെ ചെ-
യ്ക്കുതിതമമ്പിനൊടു ചാപവൻ മൊഴിത്തനനഴി-
ത്തരചർ നായകരെ വാനരവരേന്തരിരേയും
ചതിയിനാലടലിലിന്നിചിചരാതിപതിതൻ
തനയനാല് മുടിവുവന്ത പടൈയോടുമതികും
മതിയില്ലാത വിരൈവോടിനിയുണർത്തുമതിനാം
വഴിയുഴെപ്പതിനു നീയൊഴികിലാവവരില്ലേ.

ജാംബവാൻ ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞപ്പോൾ ഹനുമാൻ തന്റെ പേരുച്ചരിച്ച് ജാംബവാന്റെ കാൽക്കൽ വന്ദിച്ചു. അധികം വാത്സല്യത്തോടുകൂടി ജാംബവാൻ പറഞ്ഞു: “നാശം സംഭവിച്ച രാജാധിരാജന്മാരെയും വാനരശ്രേഷ്ഠന്മാരെയും ചതികൊണ്ട് രാവണപുത്രനായ ഇന്ദ്രജിത്ത് യുദ്ധത്തിൽ നശിപ്പിച്ച പടയോടുകൂടി വേഗത്തിൽ ഉണർത്തുന്നതിന് വേണ്ട പ്രകാരം പരിശ്രമിക്കുന്നതിന് സാധിക്കുന്നവർ നീയൊഴികെ മറ്റാരുമില്ല.”

കുറിപ്പ്

മതിയില്ലാതവിരൈവ് — മതിവരാത്തവേഗം
ആപഴി — ആകുന്നപ്രകാരം
ഉഴെപ്പതിന് — പരിശ്രമിക്കുന്നതിന്

ഡോ. മഞ്ജുഷ വി. പണിക്കർ

അസിസ്റ്റന്റ് പ്രൊഫസർ, മലയാള
വിഭാഗം, ബസേലിയസ് കോളജ്,
കോട്ടയം.

പിൻകുറിപ്പ്

- മുപ്പതു മുതൽ നാല്പതു മിനിറ്റിനകം വായിച്ചു തീർക്കാവുന്ന ഉള്ളടക്കമാണ് സായാഹ്ന പുറത്തിറങ്ങുന്ന ഈ ഫോൺ പിഡിഎഫുകളിൽ ഉള്ളത്. ഇതു വായിക്കുവാനായി ഒരിക്കലും ഒരു കമ്പ്യൂട്ടറോ ഡെസ്ക്ടോപ്പ് ആപ്ലിക്കേഷനുകളോ ആവശ്യമില്ല.
- ആധുനിക മനുഷ്യന്റെ സന്തതസഹചാരിയായ സ്മാർട്ട് ഫോണുകളുടെ സ്ക്രീനിൽ തന്നെ വായിക്കുവാൻ തക്ക രീതിയിലാണ് ഈ പിഡിഎഫുകൾ വിന്യസിച്ചിരിക്കുന്നത്. ഫോണിന്റെ വീതിക്കു നിജപ്പെടുത്തിയ രീതിയിലാണ് മാർജിനുകൾ ചിട്ടപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നത്.
- പിഡിഎഫ് പ്രമാണങ്ങൾ വായിക്കുവാനുള്ള പ്രയോഗങ്ങൾ എല്ലാതരം സ്മാർട്ട്ഫോണുകളിലും ഇന്ന് ലഭ്യമാണ്. എന്നിരിക്കിലും സൗജന്യമായി കിട്ടുന്ന അഡോബി അക്രോബാറ്റ് റീഡർ ആണ് ഇവയിൽ ഏറ്റവും മുന്തിയത്. അതുകൊണ്ട് അഡോബി റീഡർ ഇൻസ്റ്റാൾ ചെയ്യുകയും അതിൽ ഈ ഫോൺ പിഡിഎഫുകൾ വായിക്കുകയും ചെയ്യുക.
- സ്വതന്ത്രപ്രസാധനം ആഗ്രഹിക്കുന്ന/ഇഷ്ടപ്പെടുന്ന ആർക്കുവേണമെങ്കിലും സായാഹ്നയിലൂടെ സ്വന്തം കൃതികൾ പ്രസാധനം ചെയ്യാവുന്നതാണ്. 30 മുതൽ 60 മിനിറ്റുകൾക്കകം വായിച്ചുതീർക്കാവുന്ന ഉള്ളടക്കം - കഥകൾ, അനുഭവക്കുറിപ്പുകൾ, ലേഖനങ്ങൾ, അഭിമുഖങ്ങൾ, സിനിമാനിരൂപണങ്ങൾ, കവിതകൾ - എന്നു തുടങ്ങി എന്തുവേണമെങ്കിലും അയയ്ക്കാവുന്നതാണ്. അയയ്ക്കേണ്ട വിലാസം: [<editors@sayahna.org>](mailto:editors@sayahna.org).
- പ്രതികരണങ്ങൾ [<editors@sayahna.org>](mailto:editors@sayahna.org) എന്ന ഇമെയിലിലേയ്ക്ക് അയയ്ക്കുകയോ, ഈ **വെബ് പേജിൽ** കമന്റുകളായി ചേർക്കുകയോ ചെയ്യുക. നിർദ്ദേശങ്ങളും വിമർശനങ്ങളും എപ്പോഴും സ്വീകാര്യമാണ്. അവ സായാഹ്നപ്രവർത്തകർക്ക് കൂടുതൽ ഉത്തേജനം നൽകുന്നതാണ്.